

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-655-3-29>

INTEGRATION PROCESSES IN THE PUBLIC HEALTH SYSTEM OF UKRAINE TO ACHIEVE THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS UNTIL 2030

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ЩОДО ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Khomenko I. M.

*Doctor of Medical Sciences, Professor,
Head of the Public Health,
Epidemiology & Ecology Department
Shupyk National Healthcare University
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Хоменко І. М.

*доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського
здоров'я, епідеміології та екології
Національний університет охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

Cheshko Ya. M.

*PhD candidate (third level of higher
education) in specialty 229 "Public
Health"
Shupyk National Healthcare University
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Чешко Я. М.

*здобувач третього рівня вищої
освіти за спеціальністю 229
«Громадське здоров'я»
Національний університет охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

Вступ. Скорочення соціально-економічної нерівності між регіонами та територіями країни, раціональне використання ресурсів, вирішення проблем зі збереження та зміцнення здоров'я населення країни, створення безпечних умов життєдіяльності відповідає завданням щодо досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року [1]. Особлива місія щодо дотримання здорових норм життя покладена на систему громадського здоров'я – виконання програм боротьби із захворюваністю інфекційного та неінфекційного походження, обумовлену багатofакторністю її формування, потребує пошуку і розробки нових моделей профілактики за підтримки держави [2].

Питання універсального доступу громадян країни до своєчасної та кваліфікованої медичної допомоги на всіх рівнях її функціонування, з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є провідним в умовах надзвичайного стану в Україні. Удосконалення інформаційно-комунікаційної інфраструктури галузі громадського здоров'я, налагодження міжсекторального співробітництва, розробка універсальних стандартів збору, оцінки та аналізу інформації про стан

здоров'я та соціально-економічні, екологічні умови життєдіяльності населення, що відповідають міжнародним вимогам, підвищення медико-санітарної грамотності населення щодо принципів здорового способу життя є провідними в Україні [3].

Навність у кожного громадянина країни електронної картки здоров'я та вміння користуватися захищеною в ній персональною інформацією за конфіденційним доступом через Інтернет-мережу набули першочерговості в існуючій ситуації в країні.

Створення інформаційної Платформи громадського здоров'я дасть можливість покращити процес управління здоров'ям громад на місцевому рівні. В руслі вирішення цієї складової ставиться питання щодо розробки системи місцевої статистики для віддалених регіонів України. З нашої точки зору, такий підхід унеможливує уніфікацію програм та методів збору інформації про стан здоров'я та умови життєдіяльності населення, її оцінку та аналіз і не має відрізнятися за територіальним принципом, бути аналогічною та доступною для користувачів усіх категорій. Саме реалізація інформаційної Платформи громадського здоров'я за таким принципом дасть можливість зіставлення даних з різних джерел для їх узагальнення та прийняття ефективних управлінських рішень [4].

При існуючому дефіциті людських ресурсів у сфері охорони здоров'я автоматизація роботи з діагностики, лікування, прогнозування захворювань, збору, моніторингу, оцінки ефективності профілактичних заходів, обробки великого масиву статистичної інформації, впровадження форм мобільного здоров'я потребують подальшої інтеграції інформатизації, оптимізації ресурсного забезпечення та навчання користуватися інформаційними послугами [5, 6].

За науковими прогнозами через 10–15 років можливе зростання хвороб, які не були встановлені та проліковані вчасно через виклики воєнної ситуації в країні. В таких умовах підвищилась потреба української системи громадського здоров'я в епідеміологічному нагляді за формуванням неінфекційної захворюваності, психологічним станом людей, боротьби зі стійкістю до протимікробних препаратів. Відтермінування звітності через військовий стан створив невизначеність у чисельності та структурі населення країни, що впливає на об'єктивність демографічних показників та стану здоров'я. Важливими показниками стану здоров'я населення за ВООЗ є поширеність захворюваності та інвалідності, очікувана тривалість життя, ментальне здоров'я, здоров'я матері та дитини, вакциновані інфекції, соціально-значущі хвороби (ВІЛ/СНІД, туберкульоз). У поширенні неінфекційних захворювань – серцево-судинні, онкологічні, ендокринні, хвороби органів дихання, важливе місце відведено способу життя та

шкідливим звичкам. Фактори середовища життєдіяльності людини – стан довкілля, соціально-економічні та кризові фактори (безпека фізичного здоров'я, забруднення об'єктів навколишнього середовища, які супроводжують життя українців у результаті активних воєнних дій), умови праці, транспорт, освіта, доходи та витрати втрутились у сьогодення країни та не залишилися без впливу на здоров'я громадян [7, 8].

В існуючих умовах значимість регіональних центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України для збереження здоров'я територіальної громади, просування місії системи громадського здоров'я та наближення структури до вирішення місцевих проблем визнано всім суспільством.

Введення в структуру системи громадського здоров'я України відділів з дослідження фізичних та хімічних факторів з напрямом епідеміологічного нагляду (спостереження) та профілактики неінфекційних захворювань, моніторингу та реагування на небезпеки відповідає сучасним викликам у сфері, а відділ дослідження біологічних факторів включає підрозділи епідеміологічного нагляду (спостереження) та профілактики інфекційних захворювань, імунопрофілактики, інфекційного контролю та санітарно-карантинний. Значні функції щодо ведення різних форм профілактичної роботи покладено на відділ комунікації та інформаційно-роз'яснювальної роботи – підтримка лідерства, адвокації взаємодії з громадськістю та розширення прав громад [8].

У складних соціально-економічних умовах країни важливим і чутливим показником є дефіцит кадрового забезпечення системи громадського здоров'я. Складність ситуації визначається ще й нерегульованістю спеціальності I9 Public Health. У штаті системи задіяні лікарі, професіонали з вищою немедичною освітою, молодші спеціалісти з медичною освітою, фахівці із середньою медичною освітою, молодший та інший персонал. Аналіз кадрового забезпечення системи за період 2022–2024 років показав значний дефіцит кадрів саме за епідеміологічним профілем – в межах 50% від необхідного лікарів епідеміологів, вірусологів, дезінфекціоністів [8, 9].

Створення державної інформаційної Платформи громадського здоров'я для збору даних про фактори ризику, екологічну безпеку та стан здоров'я населення для прийняття управлінських рішень – важливий крок в інтеграції національних цифрових технологій в міжнародну практику. Обмін даними з організацією економічного співробітництва та розвитку для участі в європейській системі медичної статистики дасть можливість орієнтуватися на передовий досвід охорони громадського здоров'я, процес відновлення та формування нової інфраструктури країни, стандартів якості життя.

В теперішніх умовах цифрові технології інтегровані у більшість медичних процесів України – медичні інформаційні системи (МІС) забезпечують роботу медичних закладів з центральною базою даних, з 2026 року впроваджений цифровий календар щеплень, запущено електронний кабінет пацієнта та програма скринінгів «Чекап 40+», цифрова система оцінювання особи, яка змінила МСЕК.

Прискорення обігу інформації для надання своєчасної та якісної кваліфікованої медичної допомоги пацієнтам, можливість проведення моніторингу на різних етапах організації діяльності сфери, формування єдиного інформаційного простору на різних рівнях доступу до системи, оперативність прийняття управлінських рішень та оцінка результатів на кожній їх стадії – позитивні зрушення в інформаційному просторі країни, які потребують відповідних цифрових компетентностей не тільки працівників медичної сфери, але й всього населення в цілому. В Україні створена Рамка цифрових компетентностей працівників системи охорони здоров'я, яка адаптована до міжнародного стандарту та враховує національні потреби і стан розвитку електронної охорони здоров'я в Україні [5, 6, 9].

Цифровий напрям розвитку України підтримується державою та суспільством і є важливим у досягненні процесів розвитку та відбудови країни в післявоєнний період.

Література:

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2029#Text>
2. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-20#Text>
3. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: Розпорядження КМУ від 28.12.2020 № 1671-р. (Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 857-р від 06.09.2024). URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-p#Text
4. Про затвердження Порядку функціонування інформаційної платформи громадського здоров'я: Постанова КМУ від 2 травня 2025 р. № 506. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/506-2025-n#n8>
5. Рамка розвитку цифрових компетенцій працівників системи охорони здоров'я. URL: <https://www/kmu.gov.ua/moz-prezentovano-ramkutsyfrovoyi-kompetentnosti-pratsivnyka-okhorony-zdorovia>.
6. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах. Закон України від 05 липня 1994 р. № 80/94 – ВР (із змінами,

внесеними згідно із законами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#ТЕХТ>

7. WHO. Strengthening Public Health workforce in Europe: Policy Brief. Copenhagen: WHO Regional office for Europe, 2021. URL: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10.665/3623479/9789289058339-eng.pdf>

8. Хоменко І. М., Івахно О. П., Скіпальський А. П., Чешко Я. М. Кадрове забезпечення системи громадського здоров'я в умовах подолання наслідків воєнних дій. DOI: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2025.3.15664>.

9. Програма розвитку кадрових ресурсів у системі громадського здоров'я до 2030 року: Рішення колегії Міністерства охорони здоров'я України від 26 грудня 2024 р. № 2; Наказ МОЗ України від 09 січня 2025 р. № 65. URL: https://moz.gov.ua/storage/uploads/48965fab-8d77-4814-83e5-126685d82af4/Програма_розвитку-кадрових-ресурсів-у-системі_громадського_здоров'я.pdf